

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 28. rožnika 1848.

List 26.

Gorjé tistim,

ki se Cesarskim poveljem zoperstavljajo!

Že večkrat smo v Novicah opomnili, de so presvitli Cesar ukazali, de imajo vse dozdanje postav pri stari veljavnosti ostati, dokler ne bojo nove na prvem državnim Dunajskim zboru potejene. Ker pa slišimo, de šentertje še zmirej nekteri malopridneži poštemim in mirnim ljudem glave mešajo in jih z mnogimi lažmi sleparijo, torej še enkrat opomnimo, de naj nihče takim šuntarjem ne verjame, in vsačiga živo prosimo, de naj bo v vsim svoji deželni in duhovni gosposki pokoren po starih postavah, ktere po Cesarskim povelji še zmirej celo svojo veljavnost imajo. Sicer jih bo po Cesarskih ukazih ojstra kazin (štrafinga) zadéla. Novice so si skozi 6 let svojiga obstanja veliko zaupanja pri ljudstvu pridobile, ker so se vedno za resnico in pravico, naj bo za kmeta ali gospoda potegovali. Pričakujemo tedej, de jim uterjeno zaupanje tudi zdej prikrajsano ne bo. Novice so tako srečne, de jim ne bo treba ne verstice v svojih listih preklicati, ali ponižno pred občinstvom razlagati. Niso zlatih gorá obetale, pa tudi ne nepotrebno ljudi plašile, ne predezrežev junake hvalile, pa tudi ne omočenih hudodelnikov kléle: dobre djanja so imenovali dobre, hudobne hudobne in veliko zmót so vstavile ali zaterle. Verjemite tedej v vsim, kar vam Novice od Cesarskih zapoved ali prepoved oznanijo, ker one le to pišejo, kar Cesar s svojimi ministri ljudstvam ukažejo.

Kako bi se naš jézik v šole in v kancelije vpeljal?

Zmiraj se po malim naprej giblremo s svojim domorodnim jezikom, kako de bi ga v šole in v kancelije vpeljali. Nej tedej tisti možjé, ki bojo na Dunaj v veliki zbor poslani, pazljivo berejo, kar se od tega v Novicah govori, de bojo vedili, kaj de dežela v téh imenitnih zadevah misli in želí, de se bojo te vošila spolnile.

V 24. listu Novíc je bilo svetovano, kako de bi se naš jézik v šole vpeljal, — to je bilo vse práv. Jez pa še tole pristavim, de naj bi, ker nam bo zdej več slovnice potreba, gosp. Metelko popravili svojo sicer slavno gramatiko, de bi bila nekoliko krajši in v sedanjim pravopisu pisana, kakor so gosp. Murko v drugim na-

tisu tudi s svojo hvale vredno gramatiko storili. Čerke, ktere gosp. Metelko terdijo, so — naj nam resnice ne zamerijo — tako neprijetne, de jih nikakor ne moremo vabílo slovenskiga jezika spoznati. Nočemo jim odréči, de imajo kake posamesne prednosti, za občni slovenski jézik pa niso.

Res je, de ne rabimo imenovanih čerk v Novicah in v drugih spiskih, pa tudi to ni práv, de učijo v šoli tak pravopis, ki je v občinstvu že zdavnaj overžen. Zakaj bi visoka učenost tega častitljiviga gospoda učnika ne hotla potrebam sedanjiga časa se ukloniti? Rodovitno sème, kteriga bi sejali v prid domovine, bi potem obilni sad rodilo. Kolikanj zdaj obžalujemo, de se to ni že davnej storilo! Kaj pomaga kramarju blagó, če ga prodati ne more? Čimu je visoka učenost, ako se med ljudstvo ne razširi? —

Kar pa kancelije vtiče, moramo spoznati, de slovenskigu jezika za visoko uradnijo (v visoke kancelije) ne moremo vpeljati, kér smo z Dunajskim ministerstvom zvezani in kér ne moremo terjati, de bi se na Dunaji zavoljo nas slovenski jézik učili. Vse kar je bilo do zdaj že od tega govorjeno, le zadene kancelije, v eni ali drugi zadevi, ktere imajo z ljudstvom opraviti. To pa je vender živa resnica, de ima naše deželsko ljudstvo pravico terjati, de se vsi spiski, ktere kmét v roke dobiva, v njegovim jeziku pišejo, zató de jih razúme. Dostikrat dobí kmét po nemško začerkani list v roke, kteriga ne pogleda, ampak za kako špranjo vtakne, kakor de bi bil strupen. Zató veliko ne vé, kar bi mu bilo potrebno. Koliko bi se jih bolj radovoljno šol po deželi poprijelo, ker bi po znanstvu branja in pisanja več dobička dosegli, in tudi kancelijske reči prebirali.

Potrebno in mogoče je tedaj, de se sledeče pisma brez zadržka v slovenskim jeziku narejajo: vse pogodbe (glihenge), dolžne pisma, pobótne pisma (kvitenge), ženitne, sporočilne ali čezdajanske, kupne, menilne, mitne pisma; — vsi ukazi, sklepi ali urteljni, vse dedninske sporočila (Einantwortungs-Urkunden) in sploh vsi listi, ki se zavoljo uterjenja pravíc kmetam v roke dajejo.

Na dalje: Dostikrat se mora kaka réč od sodne gosposke očitno na znanje dati. Če bo kako pohištvo ali zemljiše na kant djano; če bo kako drobno blagó prodano; če bo kakimu zapravljevcu oskerbništvo nje-